

רות שלח מספרת לרחל מצר על הפינוי לחיפה במלחמת השחרור – תמלול נירה פנשו 2020

זמן די קצר אחרי שחזרנו מהולנד, ב-2 ביולי החליטו לפנות את כל ילדי הגליל לחיפה. בלילה בין 2-3 ביולי עמד אוטובוס מוכן. נכנסנו לתוכו, ילדים, סבתות, וחברות אחדות שהו להן תפקידים, או בהריון, והתחילה הנסיעה אל הבלתי-ידוע, זאת אומרת – ההרגשה השולטת הייתה האם נראה עוד פעם את המקום הזה בחזרה? ואם נראה אותו בחזרה – באיזו צורה. זה יותר העסיק אותי מאשר התקופה שחיכתה לנו בחיפה. בחיפה שיכנו אותנו בבית של ערבי עשיר, חסן שוקרי, ברחוב הגפן. זאת הייתה עבודה די רצינית לסדר את הילדים, לסדר את עצמנו, להכין את המטבח, לסדר באיזשהו מחסן בגדים, בקיצור לארגן א הדברים הנחוצים לחיי היום-יום. עלי הטילו את התפקיד להיות אקונומית. המטבח היה למטה, חדר האוכל היה למעלה. מה שזכור לי זה איזה בית שימוש נוסף ששימש למחסן. בתוך אותו מחסן שיכנו את הביצים. לא היו סידורים כל כך מושלמים אז אנחנו תמיד ישבנו על ארגזי הביצים בשביל לנקות את הירקות או משהו, וכל פעם חיכיתי לזה שאשמע איזה ציוץ של אפרוח שיצא מאחת הביצים אחרי הדגירה הממושכת הזאת.

בסביבותינו שוכנו שאר משקי הגליל: כפר גלעדי, אילת השחר, מי עוד היה שם? כפר בלום אני כבר לא זוכרת, בכל אופן היה קל מאוד להגיע בהליכה של חמש-עשר דקות אחד אל השני, או לשאול שם משהו או להתייעץ עם מישהו. זה היה תמיד נעים. אנחנו עבדנו בתנאים מאוד-מאוד פרימיטיביים, למרות שהמטבח היה מרווח. בישלנו על פרימוס. הטבע של הפרימוס שזה כלי שתמיד נסתם או מתקלקל ואחת הכתובות הנפוצות אצלי הייתה הכתובת של מתקן הפרימוסים. כי בחורים בכלל לא היו אצלנו, זה היה משטר של בחורות. אני עד היום זוכרת מאוד לטוב את מתקן הפרימוסים ששירת אותנו טוב מאוד, ואתו קצת התיידדתי וחיייתי את טרדותיו כי היה לו בן שהיה בעיצומם של הקרבות.

כל הזמן בחיפה זכור לי באופן אישי לזמן יפה לולא הייתה המלחמה. בשביל מרים היה זה זמן עצוב ביותר. היא לא הייתה יכולה להתרגל לשינוי הסביבה. במיוחד רבץ עליה האסון שאנחנו בדיוק לפני יום ההולדת של אבא, ונסענו ממנו. היא כל כך הרבה בכתה, שלמרות שהחליטו לא לתת לילדים לצאת מהבית עם הביקורים, ולקנות מתנות בשבילם, כי התהווה פער גדול מאוד בין הילדים שהיה להם מישהו לבין אלה שלא היה להם מישהו. על אף האיסור הזה יעצה לי חדווה בעצמה, כשהדודה של מרים באה, שרק ייקחו אותה ויעשו לה מה שירצו, שייקנו לה וייקחו אותה רק שתפסיק לבכות.

מקום ודרגה גדולה מאוד הייתה דאגת הביטחון של הילדים, כי הבית היה בפינה של רחוב סואן והאוטומובילים והמשאיות והאוטובוסים עברו שם במהירות מסחררת. והילדים לא היו רגילים לסכנות. היה אי-אפשר לעזוב אותם אף לרגע בחצר. אבל לשמחתנו הכול עבר בלי אסונות. זה היה, עם כל ההשגחה, מזל מהשמיים. הייתה שמחה גדולה כשחזרנו. אני חזרתי עם הגדולים. היותר קטנים נשאר זמן יותר ארוך בחיפה.